

DANMARKS
NATURFREDNINGSFORENING

EUROPAUDVALGET
Alm. del - bilag 1264 (offentligt)

Miljøstyrelsen
Kontoret for renere produkter
Strandgade 29
1401 København K
Att.: Morten Løber

10. april 2001
Journal: 3-31 / 002579

Til
Kontoret for renere produkter

Danmarks Naturfredningsforenings høringssvar på IPP-Grønbogen

Hermed fremsendes Danmarks Naturfredningsforenings høringssvar. Svaret sendes til Kommissionen med frist den 30. juni 2001.

Danmarks Naturfredningsforening hilser Grønbogen velkommen. Det er godt, at der nu kommer en samlet strategi på EU-niveau for den produktorienterede miljøstrategi eller Integreret Produkt Politik (IPP). Og det er derfor med forventning, at vi ser frem til en Hvidbog på området med mere konkrete mål og midler.

IPP består af hovedsagligt frivillige instrumenter, der skal ses som et supplement og ikke en erstatning for den mere traditionelle lovgivning baseret på forbud, påbud osv. Denne lovgivning må til stadighed styrkes for at opnå den optimale natur- og miljøbeskyttelse. Dette gælder især for kemikalieområdet.

Grøn efterspørgsel er en af de væsentligste drivkrafter i en IPP, hvor de vigtigste instrumenter er: miljømærker af (ISO type I) rettet til almindelige forbrugere og (små) offentlige indkøbere, miljøvaredeklarerationer (ISO type III) som et redskab til business-to-business-information. Og sammen med miljøstyringssystemer (EMAS II) et af de væsentlige midler til at gennemføre en grøn indkøbspolitik, når det gælder større offentlige udbud og indkøbsaftaler. Miljøstyringssystemer i virksomheder er samtidig en forudsætning for IPP som en effektiv markedsorienteret miljøpolitik.

Afgørende for at IPP er effektiv er Kommissionens engagement i politikken gennemførelse. Kommissionen bør ikke blot optræde som "facilitator" men som initiativtager til:

- lovgivne minimumsrammer for den integrerede produktpolitik,
- at puste nyt liv i arbejdet med en grøn skattereform,
- at udbrede miljømærkningen til flere produkter og dermed også til flere lande,
- en styrket grøn indkøbspolitik,
- en samlet liste over farlige kemiske stoffer, der skal begrænses i mere miljøvenlige produkter.

Med venlig hilsen

Tine Due Hansen
Direkte: 39 17 40 25, tdh@dn.dk

Høringssvar vedr.

EU Kommissionens Grønbog om integreret produktstrategi (IPP)

Høringssvar disponeret ud fra grønbogens gennemgang af strategi for gennemførelse af IPP:

Indledning – generelle kommentarer	1
Prismekanismen	3
Grøn efterspørgsel	4
Redskaber og incitamenter for virksomheder	8
Opsummering	10

I det følgende kommenteres IPP som en ny markedsorienteret miljøpolitik. Desuden diskuteres: Nye styringsinstrumenter i IPP rettet imod henholdsvis udbudssiden (industri/ producenter) og efterspørgselssiden (detailhandel, professionelle og almindelige forbrugere). Prismekanismens egnethed til at internalisere miljøbelastningen i prisen for produkterne vil blive behandlet særskilt som en mekanisme der berører såvel udbuds- som efterspørgselssiden, samt forholdet imellem de to.

Indledning – generelle kommentarer

Danmarks Naturfredningsforening (DN) har modtaget grønbogen i høring den 1.3.2001. DN hilser grønbogen velkommen. Det er glædeligt at der nu formuleres en samlet strategi for den produktorienterede miljøstrategi på EU-niveau. Og at denne strategi er baseret på en livscyklustankegang samt "forureneren-betaler-princippet".

Strategien beskriver en række af hovedsagligt frivillige styringsinstrumenter som miljøstyringssystemer, miljømærker, miljøvaredeklARATIONER, offentlige indkøb og standarder. Vi anser det for meget vigtigt at der udformes konkrete mål og midler for at kunne opføre *effekten* af de forskellige instrumenter i IPP. Det vil sige opstilling af indikatorer, tidsskema mm., der senere kan danne grundlaget for en tilretning af IPP.

Bæredygtighed og 6. miljøhandlingsprogram

Vi er helt enige i grønbogens indledende kommentarer om, at den integrerede produktspolitik (IPP) indgår som en integreret del af det 6. miljøhandlingsprogram og EUs plan for bæredygtig udvikling. I denne sammenhæng er det nødvendigt at understrege vigtigheden af at forbruget ikke blot omlægges men ligeledes begrænses – jvf. drøftelserne om en reduktion af ressourceforbruget med en faktor 4/faktor 10.

IPP bør ikke være funderet primært på ønsket om en øget *økonomisk vækst* - på baggrund af mere miljøvenlige produkter - men derimod på ønsket om en øget *miljøbeskyttelse* - på baggrund af en mere miljøvenlig produktion og produkter. Der bør ske en afkobling mellem økonomisk vækst og natur- og miljøbelastning.

Denne strategi bør understøttes og forfølges ved at søge at omlægge såvel udbuddet og efterspørgslen fra at være fokuseret på produkter til at fokusere på ydelser. (Jvf. debatten vedr. en skatteomlægning fra ydelser til ressourcer.) Denne proces betegnes også som *dematerialisering*, hvor det handler om at få mere ud af de samme råstoffer eller det samme ud af færre råstoffer.

Frivillige "aftaler"

Disse nye styringsinstrumenter - set som udtryk for en ny offentlig regulering på miljøområdet - er som nævnt hovedsagligt baseret på frivillighed. Det er DN's generelle opfattelse at frivillige virkemidler i miljøpolitikken kan være et udmærket supplement til den øvrige lovgivning. Blot er det meget vigtigt at være opmærksom på, at de frivillige virkemidler netop skal opfattes som *et supplement* til - og ikke en erstatning eller afløsning for - lovgivning.

Det er i denne forbindelse særligt vigtigt at være opmærksom på, at den eksisterende lovgivning ikke udhules af de nye frivillige styringsinstrumenter og at disse ikke anvendes i en forhal-og-forhandlingspolitik, der kun har til formål at udskyde at der gennemføres en egentlig lovgivning på et givet område.

Samtidig må lovgivning som f.eks. miljøgodkendelse af virksomheder (IPPCdirektivet og BATnoter) og arbejdet med udfasning af farlige stoffer, styrkes, således at vi opnår en progressiv lovgivning, der sørger for, at den store middelgruppe af (lovlydige) virksomheder ligeledes oplever stigende miljøkrav. Og at vi dermed undgår problemer med såkaldte "free riders", der ikke oplever krav om forbedringer i miljøbeskyttelsen.

Mange af de i grønbogen nævnte instrumenter kan betragtes som en form for frivillige "aftaler" imellem industri - og myndigheder. Og her er det vigtigt, at myndighederne (Kommissionen, medlemsstaten) altid fastsætter minimumsrammer for de frivillige "aftaler". Det kan være for miljømærkeordninger, miljøstyringssystemer og miljøvaredeklarerationer for at nævne nogle eksempler.

Det er DN's politik, at en frivillig "aftale", kun bør anvendes:

1. når der i aftaleprocessen er bred repræsentation af folkelige organisationer, producenter, myndigheder og detailhandel m.fl.. Og en forventning om at kunne opnå konsensus om mål og midler. F.eks. som det er tilfældet for det danske produktpanel for tekstiler.
2. når der er opsat konkrete og bindende mål og midler for at sikre at "aftalen" bliver overholdt. F.eks. som i reglerne for at opnå licens til EUs miljømærke.
3. når "aftalens" manglende opfyldelse vil blive kontrolleret af en uvildig 3. part og evt. efterfulgt af en myndighedsbaseret sanktion. F.eks. i tilfældet med EMAS, hvor certifikatet fortabes, såfremt kontrolbesøg viser, at virksomheden ikke opfylder kravene i forordningen.

Konkrete mål og midler

I indledningen defineres EU som en "tilrettelægger" af rammevilkår og at EU "tilvejebringer en drivkraft".

Det er efter DN's opfattelse uhyre vigtigt:

- at der af myndighederne fastlægges konkrete mål og midler for det videre arbejde med de forskellige instrumenter. Dette indebærer også en prioritering imellem de forskellige

instrumenter i højere grad end nu, hvor grønbogen fremstår som en listning af mulige instrumenter.

- at det af grønbogen tydeligt fremgår, hvori Kommissionens rolle består (jvf. ovenfor). Rollen bør således ikke udelukkende bestå i "at lette indsatsen" (facilitator, s.6) men bestå i en initiativtager- og tovholder-funktion.
- at vi i høj grad savner retningslinjer og samordning med en "produktorienteret" kemikaliestrategi og dermed en samordning med konklusionerne i EUs hvidbog for kemikaliestrategien.

Prismekanismen

Grønbogen påpeger ganske rigtigt, at det stærkeste middel til at gøre markedets produkter og ydelser mere miljøvenlige er at korrigere for såkaldte markedssvigt efter princippet om, at forureneren betaler, ved at sikre at de reelle miljøomkostninger i produkternes samlede livscyklus indgår i produktprisen.¹

DN ønsker:

- en grøn skattereform, hvor beskatningen flyttes fra skat på arbejdskraft over til skat på ressourceforbrug og forurening

En del af en integreret produktpolitik bør være, at EU som helhed tager nye initiativer til en grøn skattereform.

Reduceret moms

Sammenlignet med behovet for en grøn skattereform må Kommissionens forslag om nedsat moms på miljømærkede produkter betegnes som beskedent. Ikke desto mindre vil en reduceret moms være et vigtig incitament for producenter og forhandlere til at fremme brugen af miljømærker, og DN mener derfor at Danmark skal forholde sig positivt til forslaget. Derudover bør det seriøst overvejes at indføre reduceret moms på visse serviceydelser såsom reparationer.

Grøn skattereform

Grønbogens lave ambitionsniveau i forhold til en grøn skattereform er forståeligt i lyset af den skæbne Kommissionens forslag om minimumsafgifter på energi indtil videre har lidt i Ministerrådet, og i lyset af at vedtagelse af fælles afgifter fortsat kræver enstemmighed. Det bør dog ikke betyde at en fælles europæisk indsats for en reel implementering af forureneren betaler-princippet lægges på is.

En integreret produktpolitik bør fuldt ud støtte en øget brug af grønne skatter og afgifter i medlemslandene samt brugen af den traktatfæstede mulighed for forstærket samarbejde mellem ligesindede lande. Dvs. at et vist antal lande kan vælge at gå videre end EU-lovgivningen på områder, der ikke er omfattet af fælleskabets nuværende akter. (Foruden det fiskale område drejer det sig f.eks. om regler for arealanvendelse).

Producentansvar

DN ser positivt på en øget brug af producentansvar, hvor omkostninger, der opstår efter et salg af et produkt, er medregnet i prisen på nye produkter. Producentansvar er for nylig medtaget i direktivet om udrangerede køretøjer og i direktivforslaget om affald af elektronisk udstyr. DN opfordrer til at der identificeres yderlige produktgrupper og affaldsstrømme hvor producentansvar kan gøres gældende. Det bør f.eks. undersøges hvorvidt producentansvar kan gøres gældende i forhold til byggematerialer, møbler og emballage.

¹ Dette arbejde bør ses i tæt sammenhæng med Kommissionens meddelelse "Opfyldelse af vore behov på en ansvarlig måde - integration af miljøhensyn i den økonomiske politik" og ECOFIN-rådets strategi for miljøintegration.

Kommissionen tillægger helt rigtigt det påtænkte direktiv om miljøansvar en vigtig forebyggende rolle i forhold til miljøskader som virksomheder senere kan drages til ansvar for. I Hvidbogen om erstatningsansvar på miljøområdet² er der imidlertid kun lagt op til, at miljøansvar skal gælde subsidiært i forhold til det eksisterende produktansvarsregime, som kun gælder for defekte produkter og traditionel skade.

DN mener, at dette vil være ensbetydende med en væsentlig indskrænkning af miljøansvaret i tilfælde hvor miljøskader er forårsaget af defekte produkter. Produktansvar og miljøansvar skal efter DN's mening opfattes som to forskellige regimer med to forskellige formål. De to ansvarsregimer bør supplere hinanden, og miljøansvar skal således også gælde for produkter.

Subsidier

EU skal selvfølgelig respektere forurenere betaler-princippet når der gives statsstøtte, og miljøskadelige subsidier (nationale såvel som europæiske) skal således fjernes *helt* hurtigst muligt. Grøn bogens forslag om at miljøskadelige subsidier bør skæres længst muligt ned er for svagt.

DN er enig i Grøn bogens påpegning af, at økonomiske aktører generelt er villige til at tage miljøhensyn i produkt design og fremstilling, så længe dette ikke er til væsentlig skade for deres konkurrencesituation. På samme måde foretrækker forbrugerne renere produkter, så længe der ikke er en uforholdsmæssig stor prisforskel. Det er således helt afgørende at miljømæssige eksternaliteter integreres i markedspriserne hvis EU's produktion og forbrug skal ind på en bæredygtig kurs.

DN mener at det skal ske ved at:

- Der holdes liv i arbejdet for en grøn skattereform på europæisk plan
- Danmark støtter reduceret moms på miljømærkede produkter og visse serviceydelser
- En øget brug af grønne afgifter og skatter i medlemslandene fremmes
- Traktatens bestemmelser om forstærket samarbejde tages i anvendelse
- Producentansvar udvides til flere produktgrupper og affaldsstrømme
- Et kommende direktiv om erstatningsansvar på miljøområdet også dækker produkter og
- Miljøskadelige subsidier fjernes helt.

Grøn efterspørgsel

Det er DN's klare holdning at de officielle miljømærker, baseret på livscyklusvurderinger og kontrolleret af 3. part er det absolut mest effektive informationsværktøj til såvel almindelige forbrugere som professionelle indkøbere. Og det vil sige at miljømærker er den bedste formidler af viden om et produkts miljøbelastning.

Miljømærker

Produktinformation formidles optimalt så tæt på produktet som muligt. Og det gør miljømærker. Men *selvdeklarerede miljøanprisninger skal ikke kunne optræde på produkter*. Det er derfor glimrende hvis man i revisionen af EUs direktiv om vildledende markedsføring får indføjet kriterier for grøn markedsføring, som foreslået i grøn bogen.

Men ligesom det nordiske miljømærke Svanen har haft en vanskelig start i Danmark, gælder dette i endnu højere grad for EUs miljømærke Blomsten. I dag er der i alt i hele EU 64 licenser fordelt på 10 produktgrupper (ud af 15 mulige, der er opstillet kriterier for). Til sammenligning er der ca. 1000 licenser på svanemærket fordelt på 40 produktgrupper (ud af 53 mulige).

² COM (2000) 66

Det er DNS opfattelse:

- At det derfor er en åbenlys nødvendighed, at der sker en større udbredelse af EUBlomsten til flere produktgrupper og på flere produkter.

Danmarks Naturfredningsforening foreslår, derfor at der sker en samordning af kriterierne for de forskellige nationale og internationale miljømærkeordninger. Og her tænkes især på det nordiske miljømærke Svanen og EUs miljømærke. Dette kan eventuelt ske ved at opstille kriteriesæt for Blomsten baseret på kriteriesæt fra Svanen eller ved en gensidig anerkendelses-ordning imellem de to mærker. Forudsætningen er dog, at denne anerkendelse ikke baseres på et princip om "laveste fællesnævner" med det resultat at miljømærkernes kriterier udvandes.

Skal miljømærker have gennemslagskraft er det nødvendigt at der er mærkede varer på hylderne. Samtidigt er det naturligvis vigtigt at processen med at udvikle kriterierne for EUBlomsten fortsat består i at sikre et højt kravniveau og at kravene gradvist opstrammes.

Samtidig foreslår IPPgrønbogen at miljømærkernes dækningsområde "udvides til at omfatte flest mulige produkter" (jvf. s. 13). Dette er DN enig i, men har dog følgende forbehold:

- At miljømærkning ikke bør kunne optræde på såkaldte "sorte produkter" (f.eks. biler) bl.a. af hensyn til signalværdien,
- At miljømærker ikke bør afløse økologimærket på fødevarer, da denne mærkning er velkendt og veletableret
- At miljømærkning af serviceydelser bør kunne ske, i det omfang hvor ydelsen optræder "tæt på forbrugeren" og medfører omlægning af et stort forbrug til miljømærkede produkter.

En øget offentlig finansiering af mærkningsordningen, en styrkelse af Kommissionens rolle som iværksætter og initiativtager, når det gælder ordningens udbredelse i Europa er væsentlig. Ikke mindst når det gælder processen med at sikre et større udbud (en øget producentinteresse) samt større efterspørgsel (øget forbrugerinteresse). Det er derfor glædeligt at "Kommissionen har i sinde at tage miljømærkningsstrategien op til fornyet overvejelse for at finde frem til en bredere mærkningsstrategi" (citat fra s.13). Og i den forbindelse forhåbentligvis en mere aktiv rolle for Kommissionen i miljømærkningsprocessen.

Miljøbrugsanvisninger

Miljøbrugsanvisninger skal her blot nævnes som et glimrende supplement til miljømærker i det omfang, hvor der er tale om:

- Produkter, der belaster miljøet meget i brugsfasen eller
- at der for langtidsholdbare produkter kan opnås en levetidsforlængelse ved anvisninger til korrekt vedligehold.

Miljøvaredeklarationer

Miljøvaredeklarationer er et yderst nyttigt informationsværktøj, når det gælder information til og fra professionelle brugere, især business-to-business. Dog kan det specielt når det gælder "grønne indkøbere" i staten eller hos de lokale myndigheder være et vanskeligt og for tids- og videnstungt værktøj at anvende. Undersøgelser fra Danmark viser nemlig at de offentlige indkøbere ofte har yderst begrænsede ressourcer til rådighed i indkøbssituationen. Og derfor alt andet lige foretrækker økologi-, miljø- og energimærker til indkøb af dagligvarer.

Men som information fra producent til producent – samt til f.eks. brug i grønne regnskaber og til at dokumentere en given ydelses/ et produkts miljøbelastning, der ikke er omfattet af miljømærkekriterier, kan miljøvaredeklarationer vise sig som et yderst nyttigt værktøj. Desuden kan miljøvaredeklarationer optræde som et supplement til miljømærker, f.eks. når det gælder salg af

mere langtidsholdbare (f.eks. møbler) og måske teknisk komplicerede produkter (som f.eks. computere).

Det er DNs opfattelse:

- at miljøvaredeklarationer bør være sammenlignelige, livscyklusbaserede og verificeret af 3. part og følge internationale standarder (ISO TR 14025)
- at miljøvaredeklarationer gerne må involvere nationale myndigheder, repræsentanter for interessorganisationer mm. i fastsættelse af minimumskrav for at producenten kan få og bruge miljøvaredeklarationer.

Detailhandlens rolle

Vi savner en vurdering af *detailhandlens* handlemuligheder som en slags eksponent for forbrugerens efterspørgsel efter mere miljøvenlige produkter. Og dermed som brobygger imellem udbuds- og efterspørgselssiden.

Offentlige indkøb/ offentlige udbud

Offentlige indkøb udgør en stor andel af det samlede forbrug i EUs medlemslande. Således vurderes det i grønbogen til at udgøre ca. 12 % af EUs BNP. Også i Danmark udgør offentlige indkøb ca. 11,5% svarende til 140 mia.kr. årligt. Der er således et væsentligt potentiale i at gøre også det offentlige forbrug mere miljøvenligt.

Det bør ikke være tilladt at tildele offentlige kontrakter udelukkende på grundlag af den laveste pris. Som grundlag for tildelingen af offentlige kontrakter skal også indgå miljøvurdering af produktionsprocesser og -metoder og produktets/ydelsens miljøbelastning. En belastning som samfundet alligevel i sidste ende kommer til at betale for.

Det er DNs opfattelse at:

- miljø bør indgå på linje med pris som parameter i de nye udbudsdirektiver.

Offentlige udbud

Grønbogen underspiller betydningen af EU's regler for offentlige indkøb. Det er paradoksalt og helt uacceptabelt at Kommissionen i Grønbogen understreger vigtigheden af at fremme grønne offentlige indkøb, mens den i forslagene til nye udbudsdirektiver³ er godt på vej til at undergrave mulighederne for at stille miljøkrav i forbindelse med offentlige udbud.

Med de nye direktiver vil Kommissionen fortsat udfordre medlemslandenes rettigheder til at tage hensyn til miljøet i offentlige udbud. Kommissionens forslag vil f.eks. betyde, at miljøvenlige produktionsprocesser og -metoder ikke må inddrages i kriterierne for tildelingen offentlige kontrakter. Dette vil forhindre offentlige indkøberes begunstiggelse af bl.a. vedvarende energi, økologiske fødevarer og miljømærket træ.

EU-traktatens artikel 6 om integration af miljøbeskyttelseskrav i sektorpolitikkerne skal naturligvis også respekteres i EU's udbudsregler.

Det er DNs opfattelse at:

³ Forslag til EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV om samordning af fremgangsmåderne ved indgåelse af offentlige indkøbskontrakter, offentlige tjenesteydelseskontrakter og offentlige bygge- og anlægskontrakter. COM (2000) 275

Forslag til EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV om samordning af fremgangsmåderne ved indgåelse af kontrakter om vand- og energiforsyning samt transport. COM (2000) 276

- Der bør ske en begunstiggelse af miljømærkede produkter og EMAS-registrerede virksomheder i offentlige udbud.

Offentlige indkøb

For at fremme andelen af offentlige grønne indkøb nævnes som instrumenter i grønbogen: oplysningsarbejde (bla. udarbejdelse af en håndbog), informationsudvekslinger og at Kommissionen vil agere "frontrunner" i at gøre sine indkøb mere grønne.

"Offentlige indkøb" kan opdeles i store centrale udbud eller indkøbsaftaler og i mindre ad-hoc-prægede indkøb.

Det er DNs opfattelse:

- At de nævnte initiativer for at fremme de offentlige indkøb virker mangelfulde og ikke særligt vidtrækkende.

Dette ikke mindst set i lyset af de danske erfaringer med at gennemføre en grøn indkøbspolitik hos såvel centrale som de regionale og lokale myndigheder. De nyeste offentliggjorte tal fra år 2000 viser f.eks. at de færreste kommuner kan dokumentere en grøn indkøbspolitik⁴. Og at mange offentligt ansatte kun anvender en ringe del af arbejdstiden til indkøb.

For at operationalisere begrebet "grønne indkøb" er det nødvendigt at beskrive metoden som en cyklisk proces og som en række instrumenter. Grønne indkøb bør betragtes som en proces – i lighed med miljøstyringssystemer – hvor en miljøpolitik i et amt/ en kommune gennemføres via handlingsplaner, der dokumenteres. Dokumentationen fører efterfølgende til en revision af politik og handlingsplan. I handlingsplanen indgår konkrete mål og midler.

På baggrund af de danske erfaringer med at forsøge at implementere en grøn offentlig indkøbspolitik er det DNs opfattelse:

- At det er nødvendigt i IPP tydeligt at definere "grønne indkøb" som metode.
- At der bør skabes incitamenter og ressourcer hos den offentlige ledelse til at handle grønt
- At grønne indkøb kan defineres ved brug af konkrete instrumenter, vedtaget af EU: f.eks. EMAS/ ISO 14001, miljøvaredeklarationer og miljø-, energi- og økologimærker (ved ad-hoc-indkøb).

Og specielt for de mindre ad-hoc-indkøb:

- At der bør foregå en prioritering af indsatsområder (af produktgrupper): f.eks. rengøringsmidler- og service, vaskemidler- og service, belysning, hårde hvidevarer, PC-udstyr, økologiske madvarer.

En produktorienteret kemikaliestrategi

Som tidligere nævnt mangler en "produktorienteret kemikaliestrategi" i omtalen af den produktorienterede miljøstrategi eller IPP. Faktisk omtales kemikalier stort set ikke i relation til instrumenterne i strategien.

Der bør i EU genereres en fælles liste, der omfatter alle de tilgængelige oplysninger om farlige stoffer, der findes i de forskellige medlemslande (nationale lister over uønskede stoffer, effektlistor, OSPAR-litsen, hormonforstyrrende stoffer, POP-listen osv.)

⁴ Grønne indkøb i stat og amter blev besluttet med et cirkulære fra 1995 og grønne indkøb hos kommuner blev aftalt som en frivillig aftale mellem kommuner og staten i november 1998. Højest 1/3 af samtlige 273 kommuner har i dag en grøn indkøbspolitik. Og ud af disse har kun hver 3.kommune en egentlig handlingsplan.

Det er DNs opfattelse at det her er vigtigt at bringe denne nye liste over farlige stoffer i anvendelse, således:

- at alle produkter, som indeholder stoffer, som står på listen bør mærkes med: "indeholder stoffer som kan være farlige for sundheden og miljøet" - i lighed med den faremærkning, der findes på f.eks. tobaksvarer.
- at kriterier for miljømærkede produkter ikke må indeholde stoffer fra denne liste.

Redskaber og incitamenter for virksomheder

Miljøstyringssystemer skal betragtes som forudsætningen for, at de miljødata, der "kommer ind" i virksomheden kan viderefremmes i produktkæden som information (dvs miljødata), knyttet til det produkt (bredt forstået som råmaterialer, halvfabrikata mm.), der "forlader" virksomheden. At der genereres troværdig miljøinformation i produktkæden er en af forudsætningerne for at instrumenterne i IPP kan bringes i anvendelse og dermed fungere effektivt på markedet.

Miljøstyring, miljøredegørelser og grønne regnskaber – produktkædeinformation

Det produktorienterede miljøarbejde i virksomheden lader sig kun gennemføre i kraft af miljøstyringssystemer. Systemer, der samtidig giver mulighed for at redegøre for virksomhedens miljøpræstation, i form af grønne regnskaber, miljøredegørelser o.lign.

"Grønne regnskaber" skal derfor ikke betragtes som et finansielt instrument men som en form – blandt flere – for miljøredegørelse fra virksomheder. Redegørelser, der foruden at give relevante oplysninger om en virksomhedens miljøpræstation set i forhold til lokale forhold, i forhold til lovgivning mm. ligeledes anvendes til at formidle produktrelaterede miljødata. Således som det er hensigten med fremtidens grønne regnskaber i Danmark.

Miljøstyringssystemer skal derfor ikke kun "bidrage" til at udbrede en integreret produktpolitik i hele EU" (citat 4.4.1). Miljøstyringssystemer skal i IPPgrønbogen understreges som en forudsætning for, at en virksomhed effektivt kan anvende instrumenterne i IPP til f.eks. grøn markedsføring. Vægtningen af miljøstyring vil samtidig understrege virksomhedens "ejerskab" til IPP, dvs. at det er virksomhedens indsats, der er en forudsætning for, at en sådan politik lader sig gennemføre og bliver effektiv.

Denne udvikling bør fremmes via støtteordninger til at indføre certificerede miljøstyring og sørge for at det er relativt enkelt med et certificeret miljøstyringssystem at levere data til brug for miljøvaredeklarationer, miljømærker mm. Samtidig bør f.eks. ressourceforbrug til myndighedskontrol lettes for de virksomheder, der har indført miljøstyring.

Det er DNs opfattelse:

- At miljøstyringssystemer bør fremhæves som forudsætning for at IPP lader sig gennemføre og får en reel virkning på markedet.
- At EMAS II (som snart vedtages) er det bedste eksempel på et system, der vægter netop produktstyringen i miljøarbejdet.
- At grønne regnskaber skal ses som en form for afrapportering af et miljøstyringssystem, på linje med kravet om miljøredegørelser.

Den nye metode

DN mener, at hensyntagen til miljøet i europæisk standardisering er et vigtigt element i en integreret produktpolitik. Hvis miljøhensyn integreres konsekvent i alle europæiske standarder vil det uden tvivl medføre renere produkter og store gevinster for miljøet. Det er dog langt fra tilfældet i dag. Kommissionen påstår i Grønbogen at "Standarder er resultatet af en konsensusstyret proces, som er åben for alle interesserede parter". Dette må siges at være en sandhed med modifikationer.

Det europæiske standardiseringsarbejde er i princippet åbent for alle interesserede parter, men de høje omkostninger forbundet med standardiseringsarbejdet udelukker i praksis miljøorganisationernes deltagelse.

Derudover kan der stilles spørgsmålstegn ved hvorvidt europæiske standarder er resultatet af en konsensusstyret proces. CEN's udarbejdelse af emballagestandarder har vist, at princippet om konsensus er meget "fleksibelt".⁵

De grønne organisationers erfaringer med standarderne for emballage, byggematerialer og opvarmingsmidler har vist, at miljøet ofte bliver den store taber i standardiseringsarbejdet. Ét eksempel er CEN's standard om forebyggelse af emballage hvor hensynet til produktpræsentation og markedsføring i realiteten vejer tungere end reduktion af emballagen, og det på trods af, at forebyggelse af emballage er en af hovedmålsætningerne i EU's emballagedirektiv.

I alle tre tilfælde har de dominerende industrirepræsentanter først og fremmest tænkt i forbedrede samhandelsmønstre og konkurrencehensyn. Desværre har der ikke været tilstrækkelig modvægt til at sikre miljøbeskyttelsen.

Skal hensyntagen til miljøegenskaber blive en integreret del af europæiske standarder kræver det efter DN's mening en fundamental reform af standardiseringsarbejdet byggende på følgende elementer:

- En generel juridisk ramme - i stil med de eksisterende rammer for produktsikkerhed og produktansvar - der stiller krav om et minimum af miljøhensyn i alt standardiseringsarbejde.
- Kommissionen skal være forpligtiget til aktivt at godkende/forkaste ny metode-standarder.
- Offentlig støtte fra medlemslandene og Kommissionen, der muliggør miljøorganisationers deltagelse i europæisk standardisering på alle niveauer.
- Hele standardiseringsprocessen skal være åben og gennemskuelig og minoritetssynspunkter skal have rimelige chancer for at præge processen.
- CEN's miljø-helpdesk skal have udvidet sit mandat og sine ressourcer til at kunne omfatte alle tekniske komiteer, og helpdesk'ens status skal ændres fra høringspart til forligspart.

Den nye metode bør ikke anvendes på miljøområdet før en sådan reform har fundet sted.

⁵ Standarderne blev vedtaget af CEN på trods af protester fra flere eksperter, miljømyndigheder, Kommissionen (!) og enkelte nationale standardiseringsorganisationer - deriblandt Danmark og Østrig.

Opsummering

Integrated Product Policy er en markedsbaseret miljøpolitik, med det formål at styrke udviklingen af mere miljøvenlige produkter. Principperne i IPP er at produkters miljøbelastning skal ses i et livscyklusperspektiv, og at Polluter pays-princippet derfor bør gennemføres fuldt ud. Dette skal ske ved hjælp af en række hovedsagligt frivillige instrumenter i miljøpolitikken. Foruden andre mere traditionelle styringsredskaber som skatter og afgifter.

Helt grundlæggende er det DNSs holdning at der bør ske en afkobling af vækst og ressourceforbrug. Dette kan bl.a. ske ved en dematerialisering, hvor det drejer sig om at få mere ud af de samme råstoffer.

For at IPP skal kunne gennemføres er det nødvendigt at opstille konkrete mål og midler og dermed foretage en prioritering af instrumenterne i IPP. Dette er ligeledes vigtigt mhp. at kunne måle effekten af instrumenterne i IPP.

Det er DNSs opfattelse, at det er nødvendigt:

- At opretholde en traditionel sanktionsbaseret miljøregulering af produktion og produkter for at opnå den bedst mulige sikring af miljø og sundhed
 - At IPP skal ses som et supplement til og ikke en afløser for lovgivning
 - At Kommissionen spiller en aktiv rolle som igangsætter og lovgiver for IPP og dermed skal fastsætte konkrete mål og midler for det videre arbejde med IPP
 - At der sker en koordinering af IPP med EUs kemikaliestrategi
- vedr. de enkelte instrumenters miljøeffektivitet:

Prismekanismen er en velegnet metode til at gennemføre forurenere-betaler-princippet. Der bør arbejdes for:

- En grøn skattereform og momsreduktion på mere miljøvenlige produkter
- Udvidet producentansvar
- At miljøskadelige subsidier fjernes.

Miljømærker som EUs Blomsten og den nordiske Svane er det bedste informationsværktøj til almindelige forbrugere og ved mindre offentlige indkøb.

- Miljømærker bør sikres en større udbredelse evt. ved gensidig anerkendelse mellem officielle miljømærkesystemer og en udvidet offentlig finansiering af udgifter forbundet med ordningen
- Selvdeklarerede miljøanprisninger er ikke acceptable og skal undgås

Miljøvaredeklarationer er effektive som information på halvfabrikata, råmaterialer og dermed som information i produktkæden samt til brug i offentlige udbud og i offentlige indkøbsaftaler.

- Miljøvaredeklarationer bør være sammenlignelige, baseret på en vugge-til-grav-tankegang og kontrollerede af en uvildig 3. part.

Miljøstyringsystemer (som EMAS II) er det bedste værktøj til at levere troværdige miljødata.

- En øget anvendelse af miljøstyringsystemer i industrien er en forudsætning for en effektiv IPP og understreger samtidig industriens ejerskab til IPP som en markedsorienteret miljøpolitik.

Den nye metode for standardiseringsarbejdet bør revideres i retning af bl.a. mere åbenhed og desuden således at der stilles juridiske krav om et minimum af miljøhensyn i arbejdet og kommissionen aktivt forpligtes til at godkende ny-metode-standarder.

En "produktorienteret" *kemikaliestrategi* bør etableres og samordnes med EUs kemikaliestrategi.